

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МІГРАНТАМИ

КОНИК Ю.

Copyright © 2013

Актуальність дослідження. Сучасна соціальна практика свідчить про те, що у вирішенні нагальних проблем мігрантів (етнокультурне відродження, позитивне міжнаціональне спілкування, віротерпимість, етнічна толерантність та інші) необхідна участь соціальних працівників (у соціальних установах) та соціальних педагогів (освітні заклади). Адже саме ці фахівці постійно співпрацюють з цією категорією населення, надають їм посильну соціальну допомогу, створюючи умови для соціальної адаптації в новому полікультурному середовищі та попереджаючи виникнення етнокультурної маргінальності й міжнаціональних конфліктів.

Аналіз наукової розробки дослідження. Різномасштабній проблематиці мігрантів та біженців присвячено цілий ряд досліджень. У працях зарубіжних учених висвітлено: освітню парадигму міграції – В. Коновальчук, Т. Поддубна, А. Шацька; правові та історичні питання міграції – О. Зайцева, В. Масловський, А. Похлабаєва; етнологічний та етносоціологічний аспекти – Ю. Арутюнян, Ю. Бромлей, Л. Дробіжева, А. Сусоколов; демографічні проблеми – Ж. Зайончковська, Н. Тарасова; психологію міграцій (психологічна адаптація переселенців до іншого етнокультурного середовища) – Дж. Беррі, С. Бочнер, В. Грищенко, К. Оберг, Г. Солдатова тощо. Сучасними українськими науковцями досліджено: історико-правові аспекти міграції (І. Ковалишин, Я. Кондратьєв, О. Копиленко, В. Олефір, О. Піскун, Ю. Римаренко, С. Чехович, О. Шамшур, В. Шепель) та соціологічні (О. Малиновська, М. Шульга та інші), соціально-педагогічні аспекти роботи з іноетнічним населенням (О. Грива, О. Мілотіна, О. Ольхович та інші).

Метою дослідження є визначити специфіку соціальної роботи з мігрантами як самостійного напрямку надання соціальних послуг цій групі населення.

Виклад основного матеріалу. У багатьох країнах світу соціальна робота з мігрантами стає важливою частиною реалізації завдань соціальної політики, в тому числі міграційної та демографічної. Соціальні працівники допомагають у складній життєвій ситуації, пом'якшують стан дезадаптованості мігрантів, підтримують соціальну солідарність, знімають на персональному і груповому рівні соціальну напруженість, полегшують пошук персональної, груповий і національно-державної ідентичності.

Розвиток соціальної роботи в Україні знаходиться ще на рівні, коли не пройшла її достатня диференціація на різні види. Але і ця широта даного поняття цілком обґрунтовано сприяє віднесенню роботи з мігрантами до напрямів соціальної роботи [3]. Робота з дезадаптованими мігрантами не зможе стати самостійним напрямком поза рамками соціальної роботи, незважаючи на деякі штучно споруджувані адміністративні перегородки.

Мігранти знаходяться в ситуації маргіналізації, яка, однак, відрізняється від ситуації самотнього, або літньої людини, інваліда, безробітного, особи, що звільнилася з місць відбування кримінального покарання. Мігранти – люди, яким необхідно допомогти знайти себе в нових територіальних, соціально-демографічних, духовно-культурних і професійних умовах, як правило, несприятливих, забезпечити формування нових особистих і громадських зв'язків замість втрачених. Дезінтегрованість мігрантів, особливо вимушених, істотно відрізняється від такої у інших слабких верств населення, в силу чого необхідно виділяти окремий напрямок в рамках соціальної роботи [3].

У роботі з мігрантами доводиться розглядати передумови та характер солідарності, що складається на новому місці, а також загальну атмосферу в регіоні і суспільстві, що сприяє або не сприяє до солідарності, в тому числі і мігрантів. Соціальний працівник враховує при цьому весь комплекс цінностей і механізмів соціальної інтеграції на старому місці, причин переселення, механізмів дезінтеграції, а також особливості цінностей і механізмів реінтеграції на новому місці. Саме тут поєднуються індивідуальна, сімейна, групова, суспільна соціальна робота та соціальне адміністративне планування. Крім індивідуальної та групової роботи з мігрантами, надзвичайно важливо співпрацювати з органами влади, із засобами масової інформації у формуванні своєрідної ідеології [1, с. 152].

Це ідеологія єдності співвітчизників, абсолютної цінності кожної людини, ідеологія терпимості і єдиної долі. У цьому плані важливі спеціальна пропаганда прав людини, роз'яснення прав вимушених переселенців. В індивідуальній роботі застосуємо весь арсенал методів фахівця соціальної сфери: психологічних, психотерапевтичних, психоаналітичних, соціометричних, вікової психології, медико-соціальних, консультаційно-правових. У груповій роботі продуктивні методики “групи самостійного досвіду”, “групи взаємодопомоги”, групова психотерапія, підтримка сусідських спільнот (у місцях компактного проживання переселенців), спільнот земляцького характеру для представництва інтересів переселенців [4].

Соціальний працівник тут так чи інакше впливає на відновлення біотичних умов, їх відображення у вигляді актуалізації природно-антропологічних прав мігранта. З цим пов'язана і необхідність співпраці з міграційними службами в питаннях ідеології, працевлаштування. Все це працює на реінтеграцію переселенців і їх спільнот в нових умовах. Мабуть, доцільно для соціального працівника брати участь у питаннях професійної орієнтації, а також разом з соціологами – в професійній адаптації мігрантів. Спеціалізація соціального працівника на питаннях міграції обов'язково включає в себе названі напрямки [2].

Висновки. Через реалізацію основних складових процесу соціально-психологічної підтримки мігрантів можна здійснити позитивний вплив на їхню життєву ситуацію, сприяти вирішенню різного роду проблем, забезпечити задоволення потреб, створити сприятливі умови для їхньої успішної адаптації та соціалізації.

1. Акмалова А.А., Капицын В.М. Социальная работа с мигрантами и беженцами: учеб. пособие / отв. ред. П.Д. Павленок. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 220 с.

2. Модели социальной работы [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.deti-s-zur.ru/book/export/html/166.html>

3. Соснина И.В. Социальная работа с мигрантами : модели социальной помощи [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://do.teleclinica.ru/184448/>

4. Технології соціально-педагогічної роботи: навч. посібник / за заг. ред. проф. А. Й. Капської. – К.: Логос, 2000. – 372 с.